
СТРАТЕГІЇ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ РЕГІОНІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Опалько Вікторія, Денисенко Вікторія, Денисенко Віктор
DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-539-6-33>

ВСТУП

Сталий розвиток регіонів України залежить від ефективної діяльності місцевої влади, яка відіграє ключову роль у формуванні економічної, соціальної та екологічної стійкості. У сучасних умовах децентралізації місцеві органи влади отримують більше повноважень і ресурсів для реалізації стратегій, спрямованих на підвищення якості життя, розвиток інфраструктури та зменшення регіональних дисбалансів. Дослідження цих стратегій допоможе оцінити їх вплив на загальнонаціональний сталий розвиток і розробити рекомендації для посилення їхньої ефективності.

Мета дослідження – проаналізувати стратегії місцевої влади регіонів України щодо забезпечення сталого розвитку та оцінити їхню ефективність у контексті економічних, соціальних та екологічних аспектів, а також розробити рекомендації щодо збільшення середнього класу та вдосконалення управлінських рішень і зміцнення регіональної стійкості в умовах сучасних викликів.

1. Виникнення передумов проблеми та формулювання проблеми

У сучасних умовах децентралізації та зростання автономії місцевих органів влади перед регіонами України постали нові виклики, пов'язані зі сталим розвитком. Економічна нерівність між регіонами, скорочення середнього класу, недосконалість інфраструктури, демографічні зміни, урбанізація, а також негативні екологічні наслідки є ключовими факторами, що вимагають розробки стратегій для гармонійного розвитку. Водночас міжнародні зобов'язання України щодо впровадження Цілей сталого розвитку ООН підкреслюють необхідність інтеграції принципів сталого розвитку на місцевому рівні.

Місцеві органи влади регіонів України часто стикаються з відсутністю узгоджених стратегічних підходів до забезпечення сталого розвитку, недостатньою координацією між державними, приватними та громадськими секторами, а також обмеженістю фінансових та кадрових ресурсів. Це призводить до нерівномірного розвитку регіонів, посилення соціальних, економічних та екологічних дисбалансів, що вимагає ґрунтовного дослідження для розробки ефективних управлінських рішень.

Також військові дії в Україні значно вплинули на соціально-економічну стабільність регіонів, створивши додаткові виклики для сталого розвитку. Регіони, які стали епіцентрами бойових дій або місцями розміщення внутрішньо переміщених осіб, стикаються з руйнуванням інфраструктури, зниженням економічної активності, посиленням соціальної нерівності та екологічними проблемами. Місцеві органи влади часто не мають чітких стратегій, які враховують вплив війни на економічний, соціальний та екологічний розвиток регіонів. Це посилює нерівність між регіонами, ускладнює інтеграцію внутрішньо переміщених осіб, відновлення інфраструктури та забезпечення сталого розвитку.

2. Основний зміст дослідження

В умовах військових дій в Україні місцеві органи влади стикаються з численними викликами, що вимагають адаптації стратегій сталого розвитку до нових реалій.

Стратегія сталого розвитку регіонів – це комплексний план дій, спрямований на забезпечення збалансованого економічного, соціального та екологічного розвитку регіону, який відповідає потребам нинішнього покоління, не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь¹. Вона враховує специфіку кожного регіону, його ресурси, виклики та можливості, орієнтуючись на підвищення добробуту мешканців і конкурентоспроможності території в довгостроковій перспективі.

Ключові елементи такої стратегії включають:

- економічний розвиток (підтримка підприємництва, залучення інвестицій, створення робочих місць);
- соціальну згуртованість (забезпечення рівного доступу до освіти, медицини, соціальних послуг);
- екологічну стійкість (раціональне використання природних ресурсів, зменшення забруднення довкілля);
- інституційну спроможність (зміцнення місцевого самоврядування, впровадження сучасних управлінських практик).

¹ UNDP. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/strategiya-staloho-rozvytku-ukrayiny-do-2030-roku?utm_source=chatgpt.com

Реалізація цієї стратегії сприятиме досягненню сталого розвитку регіонів України, забезпечуючи високий рівень та якість життя населення, створення сприятливих умов для діяльності нинішнього та майбутніх поколінь².

Відповідно до Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки»³ передбачено реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації, враховуючи Цілі сталого розвитку України до 2030 року.

У Постанові наголошено, що «державна регіональна політика до 2027 року ґрунтується на врахуванні ключових викликів, які впливають на людину, інфраструктуру, безпекове середовище, економіку та навколишнє природне середовище, орієнтована на взаємодію органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадян щодо розвитку» Розглянемо декілька стратегічних підходів, які можуть бути застосовані при формуванні стратегій регіонального розвитку регіонів, базуючись на вдалих практиках і міжнародному досвіді.

Першою альтернативою можна вважати актуалізацію розробки регіональних стратегій розвитку (відповідно до оновленої Державної стратегії регіонального розвитку⁴), до 13.02.2025 року. Кожен регіон має переглянути та адаптувати свої стратегії з урахуванням впливу війни. Це включає оцінку нових викликів та можливостей, спричинених військовими діями, для забезпечення ефективного відновлення та розвитку територій⁵.

Другим підходом (альтернативою) є впровадження міжнародних стандартів сталого розвитку. Міста, такі як Вінниця, інтегрують Цілі сталого розвитку (ЦСР) у свої стратегічні документи, що сприяє підвищенню ефективності місцевої політики та залученню міжнародної

² UNDP. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/strategiya-staloho-rozvytku-ukrayiny-do-2030-roku?utm_source=chatgpt.com

³ Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

⁴ Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-derzhavnoi-strategii-rehionalnoho-rozvytku-na-20212-a940>

⁵ Кошелюк М. Стратегії розвитку територій потрібні навіть під час війни, але підходи до стратегування треба змінювати. URL: https://decentralization.ua/news/18944?utm_source=chatgpt.com

підтримки. Це дозволяє забезпечити комплексний підхід до розвитку, враховуючи економічні, соціальні та екологічні аспекти⁶.

Наступним підходом є реформування місцевого управління та підвищення прозорості. Наприклад, у Миколаєві місцева влада проводить «оцінку доброчесності» муніципальних підприємств для впровадження кращого управління та підвищення довіри донорів і інвесторів, що є критично важливим для відновлення міста після військових руйнувань⁷.

Ще однією альтернативою є розвиток інфраструктури та підтримка місцевих ініціатив. В Одеській області наголошується на необхідності впровадження сучасних стратегічних підходів до управління, підтримки місцевих підприємницьких ініціатив та розвитку інфраструктури в умовах децентралізації для забезпечення сталого розвитку до 2030 року⁸.

Наведемо аналіз місцевих стратегій сталого розвитку деяких регіонів України: їхні основні цілі, інструменти, виконання (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз місцевих стратегій сталого розвитку регіонів України, 2021–2024 рр.

Регіон/ Стратегія	Основні Цілі	Інструменти та Методи	Виконання/ Оцінка
Стратегія сталого розвитку Київської області	1. Економічне зростання та розвитку малого бізнесу.	Підтримка підприємництва через пільгові кредити.	Підвищення ефективності через рівень створених робочих місць та зростання малого бізнесу.
	2. Поліпшення якості життя населення (забезпечення інфраструктури).	Інвестиції в інфраструктуру: дороги, водопостачання, енергозбереження.	Втілення проєктів перевіряється через аналіз обсягів інвестицій та часу виконання проєктів.

⁶ Вінницька міська рада. Працівників міської ради навчають, як працювати із Цілями сталого розвитку в міських стратегічних документах. URL: https://www.vmr.gov.ua/pratsivnykiv-miskoi-rady-navchaiut-iak-pratsiuvaty-iz-tsiliamy-staloho-rozvytku-v-miskyykh-stratehichnykh-dokumentakh?utm_source=chatgpt.com

⁷ Crisis-hit Ukrainian city prepares for life after the war. URL: https://www.reuters.com/world/europe/crisis-hit-ukrainian-city-prepares-life-after-war-2024-07-24/?utm_source=chatgpt.com

⁸ Філіппов В.Ю., Нейков С.О., Янгулов Е.П. Стратегічні напрями сталого розвитку Одеської області до 2030 року. ECONOMICS. № 2(72), 2024. С. 97-108. URL: https://economics.net.ua/files/archive/2024/No2/97.pdf?utm_source=chatgpt.com DOI: 10.15276/ETR.02.2024.11 DOI: 10.5281/zenodo.13901027

Стратегія сталого розвитку Львівської області	1. Підвищення екологічної стійкості та відновлення природних ресурсів.	Використання енергозберігаючих технологій.	Моніторинг результатів через зниження викидів забруднюючих речовин та рівень використання відновлюваної енергії.
	2. Залучення інвестицій та розвиток інфраструктури для туристичної галузі.	Розвиток туристичної інфраструктури та підтримка екотуризму.	Оцінка за кількістю туристів та рівнем розвитку інфраструктури.
Стратегія сталого розвитку Одеської області	1. Збереження біорізноманіття та охорона екосистем.	Створення природоохоронних зон та національних парків.	Оцінка через площу створених охоронних зон та кількість природних резервів.
	2. Забезпечення доступу до чистої води та послуг водопостачання.	Розвиток систем водопостачання та водовідведення.	Доступність послуг для населення та покращення якості очистки води.
Стратегія сталого розвитку Харківської області	1. Модернізація промислових підприємств з урахуванням екологічних стандартів.	Підвищення ефективності підприємств шляхом екологічної модернізації.	Зниження рівня забруднення та оновлення технологій.
	2. Залучення іноземних інвестицій для розвитку високотехнологічних секторів.	Підтримка інновацій та створення науково-технічних парків.	Високий рівень залучених інвестицій та створених інноваційних компаній.
Стратегія сталого розвитку Черкаської області	1. Розвиток сільських територій та агропромислового комплексу.	Модернізація аграрних підприємств, підтримка сільських громад.	Підвищення продуктивності аграрного сектору та рівня розвитку інфраструктури в селах.

Продовження таблиці 1

	2. Зниження рівня безробіття та підвищення рівня освіти.	Створення робочих місць, навчання та перепідготовка кадрів.	Скорочення рівня безробіття та доступність освітніх програм.
--	--	---	--

Сформовано авторами на основі^{9,10,11,12,13}

Такий аналіз надає загальний огляд основних цілей, інструментів та способів оцінки ефективності виконання стратегій сталого розвитку на рівні різних регіонів України. Оцінка результатів часто включає аналіз соціальних, економічних та екологічних показників.

Відповідно наведемо досягнуті результати та не досягнуті цілі у формуванні сталого розвитку в Україні та по окремим регіонам, з використанням статистичних даних (табл. 2).

Таблиця 2

Досягнуті результати та не досягнуті цілі у формуванні сталого розвитку в Україні та по окремим регіонам

Регіон	Цілі сталого розвитку	Досягнуті результати	Не досягнуті цілі	Статистичні дані
Україна	1. Зниження рівня бідності	Не стабільне економічне зростання ВВП.	Високий рівень бідності, понад 20% населення живе за межею бідності.	Рівень бідності 21-24% (Держстат, 2022)
	2. Розвиток екологічно чистих технологій	Впровадження програм підтримки відновлювальних джерел енергії.	Низький рівень використання відновлювальних джерел (менше 5%).	Частка відновлювальних джерел енергії: 4,9% (Міненерго, 2022)

⁹ Київська обласна державна адміністрація. URL: <https://oda.kiev.ua>

¹⁰ Львівська обласна державна адміністрація. URL: <https://www.oda.lviv.ua>

¹¹ Одеська обласна державна адміністрація. URL: <https://odesa.gov.ua>

¹² Харківська обласна державна адміністрація. URL: <https://kharkivoda.gov.ua>

¹³ Черкаська обласна державна адміністрація. URL: <https://ck-oda.gov.ua>

Продовження таблиці 2

Київська область	1. Підвищення енергоефективності та модернізація інфраструктури	Впровадження проєктів з енергозбереження в житловому секторі.	Неохопленість окремих сільських територій.	Витрати на енергоефективність 1,2 млрд грн (2022)
	2. Підтримка малого та середнього бізнесу	Зростання малого бізнесу на 7-10% щорічно.	Зниження кількості нових підприємств в окремих районах.	Кількість малих підприємств: 60 000 (2022)
Львівська область	1. Розвиток аграрного сектора	Високі показники врожайності (зернові, овочі).	Низька рентабельність деяких аграрних підприємств.	Валовий збір зернових: 3,7 млн т (2022)
	2. Розвиток туризму і екологічних ініціатив	Зростання кількості туристів, близько 15% щорічно.	Нерівномірний розвиток інфраструктури в різних частинах області.	Кількість туристів: 2,5 млн (2022)
Одеська область	1. Збереження екологічної рівноваги та розвиток природоохоронних територій	Розширення природоохоронних зон на 5% за останні 5 років.	Викиди забруднюючих речовин в атмосферу не знижуються.	Площа природоохоронних територій: 15% (2022)
	2. Розвиток морського та портового сектора	Зростання обсягів вантажообігу через порти.	Високий рівень забруднення в прибережних зонах.	Обсяг вантажообігу: 40 млн тонн (2022)
Харківська область	1. Модернізація промисловості та інфраструктури	Створення нових промислових парків і кластерів.	Висока залежність від старих технологій у деяких галузях.	Приріст інвестицій у промисловість: 10% (2022)

Продовження таблиці 2

	2. Залучення інвестицій в аграрний сектор	Залучення інвестицій у високотехнологічні сільсько-господарські проекти.	Повільний розвиток органічного землеробства.	Обсяг інвестицій в аграрний сектор: 5 млрд грн (2022)
Черкаська область	1. Сталий розвиток сільських територій	Підвищення рівня розвитку сільських громад.	Низька якість інфраструктури в сільській місцевості.	Рівень розвитку сільських громад: 55% (2022)
	2. Підвищення рівня освіти та кваліфікації населення	Покращення доступу до освіти, будівництво нових шкіл.	Низький рівень професійної підготовки в сільській місцевості.	Кількість нових шкіл: 10 (2022)

Сформовано авторами на основі джерел^{14,15}

Досягнуті результати відображають позитивні зміни, які спостерігаються в певних аспектах сталого розвитку, наприклад, покращення екологічної ситуації, ріст економічних показників, підвищення рівня життя.

Не досягнуті цілі свідчать про проблеми, з якими регіони все ще стикаються в процесі сталого розвитку, зокрема нерівномірний розвиток або недостатня ефективність певних програм.

Не досягнення цілей сталого розвитку в Україні часто зумовлене рядом факторів, таких як недостатнє фінансування, низький рівень інвестицій у ключові інфраструктурні проекти, а також слабка координація між різними рівнями влади. Крім того, багато регіонів стикаються з проблемами старих технологій та невідповідністю місцевих інфраструктур до вимог сталого розвитку. Це вимагає удосконалення стратегій шляхом інтеграції новітніх технологій, покращення фінансового забезпечення проектів та посилення моніторингу результатів для забезпечення реальних змін. Необхідно також враховувати специфічні потреби кожного регіону для досягнення комплексного та стійкого розвитку.

¹⁴ Державний комітет статистики України (Держкомстат України). Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

¹⁵ Міністерство енергетики України. Офіційний сайт. URL: <https://mpe.kmu.gov.ua/>

Удосконалення стратегій регіонального сталого розвитку допоможе місцевим органам влади ефективно реагувати на виклики, спричинені військовими діями, сприятиме сталому розвитку регіонів України та формуванню середнього класу.

Середній клас є важливим рушієм економічної стабільності, соціальної згуртованості та інноваційного розвитку. Формування середнього класу сприяє підвищенню купівельної спроможності населення, зменшенню нерівності та збільшенню податкових надходжень до місцевих бюджетів. У свою чергу, сталий розвиток забезпечує умови для формування середнього класу через доступ до якісної освіти, медицини та соціальних послуг.

Економічними стимулами є розвиток малого та середнього бізнесу, підтримка підприємництва та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Соціальні програми значно покращать забезпечення доступу до якісних соціальних послуг, таких як освіта, охорона здоров'я, житло та транспорт.

Екологічною складовою сталого розвитку регіонів може бути створення «зелених» робочих місць і розвиток екологічно чистих технологій, які забезпечують зайнятість і сталість економіки.

Розвиток середнього класу на регіональному рівні має ключове значення, оскільки він суттєво впливає на якісні та кількісні показники розвитку регіону. Для досягнення цієї мети необхідно впровадити ефективний механізм управління комунальною власністю, орієнтований на максимізацію нематеріальних результатів, зокрема:

- збільшення кількості та якості об'єктів, що забезпечують комфортну життєдіяльність місцевих громад;
- зниження витрат мешканців на транспортні та комунальні послуги;
- створення додаткових робочих місць, що підвищує дохід домогосподарств, які можуть стати базою для формування середнього класу на регіональному рівні;
- формування передумов для покращення інвестиційного клімату в межах місцевої громади.

Такий підхід сприятиме сталому соціально-економічному розвитку регіонів і забезпечить довгострокові позитивні зміни в структурі місцевих спільнот.

Стимулювання економічного зростання, підвищення добробуту населення, розвиток інфраструктури та впровадження екологічних і соціальних ініціатив у контексті сталого розвитку регіонів України тісно пов'язані з ефективним управлінням власністю на місцевому рівні. Це має стати однією з ключових цілей соціально-економічного

розвитку регіонів. Основні завдання місцевої влади в цьому напрямі спрямовані на підтримку сталого розвитку як окремих домогосподарств, так і міської громади в цілому, а саме:

- створення умов для забезпечення нормальної життєдіяльності населення;
- стимулювання економічного підйому регіону та зростання дохідної частини місцевого бюджету;
- активний розвиток інфраструктури, що задовольняє потреби сучасного суспільства;
- підвищення рівня зайнятості, культури, освіченості та професійної кваліфікації мешканців.

Такий комплексний підхід до управління та розвитку сприятиме досягненню сталих результатів, гармонійно інтегруючи економічні, соціальні та екологічні аспекти.

Варто уточнити напрями діяльності місцевої влади, які є ключовими для формування середнього класу та сталого розвитку регіону:

- економічна підтримка, яка включає створення інноваційних інструментів для розвитку малого та середнього бізнесу (МСБ), залучення інвестицій, підтримка локальних стартапів;
- соціальний розвиток, який охоплює забезпечення доступу до якісної освіти, медицини та інфраструктури для підвищення якості життя громадян;
- екологічна ініціатива, що передбачає впровадження програм сталого використання ресурсів та захисту довкілля;
- підвищення зайнятості за рахунок створення нових робочих місць та підвищення кваліфікації працівників;
- зміцнення державного сектору за умов покращення складових праці та підвищення рівня доходів працівників державного сектору (рис. 1).

Як бачимо, на рис. 1 представлено інтегрований підхід до забезпечення сталого розвитку регіонів через діяльність місцевої влади. Взаємодія між підтримкою малого та середнього підприємництва (МСП), розвитком державного сектору, діяльністю органів місцевого самоврядування щодо формування середнього класу за рахунок забезпечення зайнятості в регіонах, що сприятиме формуванню сприятливого середовища для економічного, соціального та екологічного зростання.

Практично розробка регіональних програм, які поєднують інструменти сталого розвитку із заходами, спрямованими на підтримку середнього класу, сприятимуть інтеграції стратегій розвитку формування середнього класу у загальні регіональні стратегії сталого регіонального розвитку.

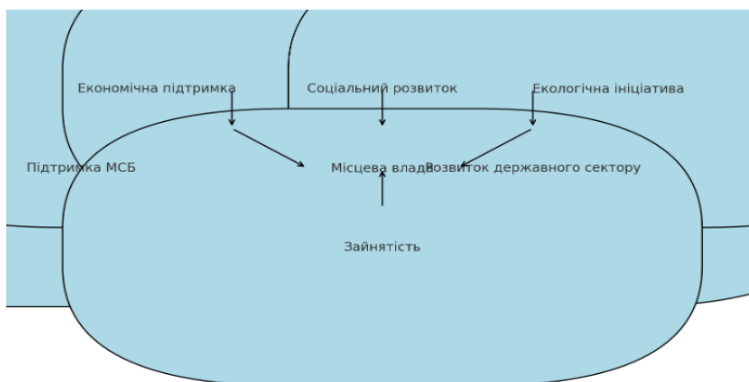

Рис. 1. Напрями діяльності місцевої влади для підтримки сталого розвитку

Джерело: складено авторами

Необхідність розвитку діяльності бізнес-структур обумовлюють відповідні зміни в загальнодержавному, муніципальному і суспільному середовищах, відображено на рис. 2.

Рис. 2. Схема впливу малого та середнього бізнесу на середовище формування середнього класу

Джерело: складено авторами за даними^{16,17,18}

¹⁶ Фляшнікова А. Бідність і багатство в наукових теоріях і сучасних дослідженнях.
URL: <http://www.politik.org.ua>

Місцеве самоврядування відіграє ключову роль у стимулюванні створення та розвитку малого і середнього підприємництва (МСП), оскільки це безпосередньо пов'язано з досягненням Цілей сталого розвитку (ЦСР). Розвиток МСП сприяє підвищенню зайнятості, збільшенню рівня доходів населення та зміцненню економічної стабільності регіонів (ЦСР 8 – Гідна праця і економічне зростання). Залучення підприємців до інновацій та екологічно чистих технологій відповідає також ЦСР 9 (Індустрія, інновації та інфраструктура) та ЦСР 12 (Відповідальне споживання і виробництво).

Ефективне стимулювання МСП дозволяє вирішувати соціально-економічні проблеми через створення робочих місць, розвиток місцевих ринків і активізацію продуктивних сил регіону. Це, у свою чергу, сприяє зменшенню рівня бідності (ЦСР 1), покращенню гендерної рівності (ЦСР 5, зокрема, через підтримку жінок-підприємців) та забезпеченню сталого економічного розвитку. Для досягнення цього органи місцевого самоврядування повинні розробляти та впроваджувати стратегії, що включають фінансову підтримку, освітні програми для підприємців, а також покращення регуляторного середовища, що стимулює підприємницьку активність.

Найбільш прийнятним механізмом стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва в регіоні є податковий механізм. Адже доходи від здійснюваної діяльності (надання готельних послуг, торгівля на ринках) зараховуються, як доходи до місцевих бюджетів.

Податковий механізм є одним із ключових інструментів стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва (МСП) у регіонах. Розглянемо приклади систем оподаткування МСП в Україні та деяких інших країнах.

В Україні для підтримки МСП діє спрощена система оподаткування, яка передбачає сплату єдиного податку замість низки загальнодержавних податків і зборів. Суб'єкти господарювання можуть обрати одну з чотирьох груп спрощеної системи залежно від обсягу доходу та виду діяльності¹⁹.

¹⁷ Денисенко В. О. Особливості формування середнього класу в Україні: регіональний аспект. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 2 (06). С.108–114.

¹⁸ Денисенко В. О., Опалько В. В. Шляхи розвитку середнього класу на регіональному рівні. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Science*. 2017. V (22). Issue: 131. P. 10–13.

¹⁹ Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. (52). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>.

Перша група – фізичні особи-підприємці з річним доходом до 300 000 грн, які не використовують працю найманих осіб та здійснюють роздрібний продаж товарів на ринках або надають побутові послуги населенню. Ставка податку становить до 10% прожиткового мінімуму.

Друга група – фізичні особи-підприємці з річним доходом до 1,5 млн грн, які мають не більше 10 найманих працівників та надають послуги, виробляють або продають товари. Ставка податку – до 20% мінімальної заробітної плати.

Третя група – фізичні та юридичні особи з річним доходом до 5 млн грн. Ставка податку становить 5% доходу або 3% доходу плюс ПДВ.

Четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського виробництва становить не менше 75% загального обсягу виробництва.

Недоліки системи оподаткування МСП в Україні включають складність адміністрування, нестабільність законодавства, високі ставки ЄСВ, нерівність умов для різних платників і відсутність стимулів для інноваційного розвитку.

У Польщі МСП можуть обирати між загальною та спрощеною системами оподаткування. Спрощена система передбачає кілька форм:

1) карта податкової, яка передбачає фіксовану суму податку, яка залежить від виду діяльності, місця її провадження та кількості працівників;

2) фіксований податок від зареєстрованого доходу – 17% для більшості видів діяльності, але може бути нижчою для окремих сфер;

3) лінійний податок – ставка 19% від доходу незалежно від його розміру²⁰.

Ці опції дозволяють підприємцям обрати найбільш вигідний режим оподаткування залежно від специфіки їхнього бізнесу

У Німеччині для малих підприємств передбачені такі податкові пільги: звільнення від податку на додану вартість (ПДВ): підприємства з річним оборотом до 22 000 євро можуть бути звільнені від сплати ПДВ; знижені ставки податку на прибуток: для малих підприємств застосовуються знижені ставки податку на прибуток, що залежить

²⁰ Мірошніченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/108> DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-435-447>

від форми власності та розміру доходу²¹. Такі пільги сприяють зменшенню податкового навантаження на малий бізнес та стимулюють його розвиток.

Узагальнюючи різні практики ведення МСБ ми сформували у таблиці найтипівіші інструменти, що були реалізовані у різних країнах (табл. 3).

Таблиця 3

Інструменти підтримки МСБ у країнах світу	
Інструмент підтримки МСБ	Країни
Збільшення обсягів підтримки у вигляді гарантій за кредитами МСБ	Канада, США, Данія, Фінляндія, Угорщина, Італія, Південна Корея, Нідерланди, Словаччина, Словенія, Швейцарія, Великобританія
Збільшення частки прямого фінансування МСБ	Канада, Угорщина, Корея, Сербія, Словенія, Іспанія, Франція
Надання особливих умов щодо гарантій для стартапів	Канада, Данія, Нідерланди, Південна Корея
Збільшення державних гарантій по експортним операціям	Канада, Данія, Фінляндія, Нідерланди, Нова Зеландія, Швеція, Швейцарія, Іспанія, Великобританія
Розширення і вдосконалення систем спеціалізованих урядових установ та організацій з підтримки МСБ.	США, Японія, Канада, Великобританія, Польща
Податкові стимули та пільги для МСБ	Польща, Чехія, Німеччина, Сінгапур, Естонія.
Програми доступу до технологій і цифровізації	Південна Корея, Сінгапур, Нідерланди, Фінляндія.
Освітні програми для підприємців та стартапів	США, Великобританія, Швеція, Австралія, Ізраїль.
Стимулювання інновацій та досліджень у МСБ (гранти на R&D)	Німеччина, Ізраїль, Південна Корея, Японія, Фінляндія.
Фінансування "зелених" ініціатив МСБ	Данія, Швеція, Нідерланди, Німеччина, Норвегія.

Джерело: сформовано авторами на основі^{22,23}

21 Ларцев А.В., Ларцева О.М. Світовий досвід оподаткування малого бізнесу. Чотирнадцята всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/44-chotirnadsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/213-svitovij-dosvid-opodatkovannya-malogo-biznesu>

Ця інформація демонструє різноманітність підходів державної підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ) у різних країнах світу. Ці інструменти дозволяють країнам ефективніше підтримувати МСБ шляхом доступу до фінансування, стимулювання експорту та створення сприятливих умов для стартапів. Україні доцільно перейняти найкращі практики, адаптуючи їх до місцевих умов. Вивчення та адаптація міжнародного досвіду оподаткування МСП може допомогти Україні вдосконалити власну податкову систему для підтримки малого та середнього бізнесу.

Перспективними заходами у формуванні Стратегії місцевої влади регіонів щодо забезпечення сталого розвитку України з метою посилення стимулів локального розвитку МСП на формування середнього класу повинно бути наступне.

По-перше, місцева влада має розробити стратегію і тактику та почати практичне втілення цілеспрямованої й ефективної політики, спрямованої на забезпечення форсованого розвитку малого та середнього підприємництва на своїй території, розширення його податкової бази. Це дасть змогу істотно збільшити надходження до місцевих бюджетів без посилення податкового тягаря, а також пришвидшити вирішення проблем безробіття і соціального захисту місцевого населення, реформування житлово-комунального господарства й оптимальної реструктуризації місцевого господарського комплексу без виділення на їх розв'язання додаткових бюджетних ресурсів.

По-друге, створення регіональних програм грантової підтримки для МСП, яка передбачає запровадження грантів для підприємств, які інвестують у сучасні технології, "зелені" ініціативи та інноваційні рішення. Пріоритет для стартапів, які вирішують соціальні чи екологічні проблеми.

По-третє, формування кластерів локального розвитку, де доцільно розробити механізми об'єднання підприємств однієї галузі в регіональні кластери з метою посилення їхньої конкурентоспроможності. Надання пільгових умов для учасників кластерів, таких як доступ до інфраструктури, спільних ресурсів та ринків.

²² Підтримка малого та середнього бізнесу у світі (огляд інструментів і політик). Європейський інформаційно-дослідницький центр. URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28947.pdf>

²³ Ларцев А.В., Ларцева О.М. Світовий досвід оподаткування малого бізнесу. Чотирнадцята всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/44-chotimadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/213-svitovij-dosvid-opodatkovannya-malogo-biznesu>

По-четверте, розширення доступу до фінансових ресурсів за рахунок розвитку муніципальних фондів для кредитування МСП на вигідних умовах. Запровадження програм мікрофінансування для підтримки нових підприємців та мікробізнесів.

По-п'яте, забезпечення навчання та розвитку підприємницьких навичок, а саме через організацію тренінгів та освітніх програм для малого бізнесу, зокрема для жінок та молоді. Впровадження навчальних курсів із цифровізації та управління бізнесом у партнерстві з вищими навчальними закладами.

По-шосте, стимулювання соціально відповідального бізнесу і надання пріоритету соціальним підприємствам у конкурсах на отримання грантів або тендерів. Введення пільг для підприємств, які працевлаштовують представників вразливих категорій населення.

По-сьоме, розвиток місцевих ринків збуту та створення умов для участі локальних виробників у муніципальних закупівлях. Проведення регіональних ярмарків та виставок для просування продукції МСП. Підтримка експорту продукції МСП. Забезпечення інформаційної та фінансової підтримки для участі в міжнародних виставках та ярмарках.

Також можливо використати традиційні форми взаємодії органів місцевого самоврядування з підприємницькими структурами, зокрема такі як: кооперація діяльності й співробітництво, соціальна взаємодія, партнерські відносини, відносини «замовник – виконавець», ділове спілкування та ін.

Ці заходи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності регіонів, формуванню середнього класу та забезпеченню сталого економічного розвитку України через розвиток локального підприємництва.

Використання таких форм взаємодії спрямоване на отримання максимально сприятливих організаційних, економічних та інформаційних умов для ведення підприємницької діяльності і підвищення її прибутковості, вирішення проблем зайнятості у регіонах (передусім у малих містах), збільшення частки надходжень від підприємницької діяльності до бюджетів усіх рівнів, забезпечення процесів дерегулювання підприємництва, зменшення втручання органів влади в діяльність бізнесових структур, скорочення кількості перевірок суб'єктів підприємництва, підвищення рівня їх поінформованості з правових, виробничих, ресурсних, фінансово-кредитних, науково-технічних та освітніх питань розвитку підприємництва.

Опираючись на підприємницькі структури, при активній взаємодії з громадськими організаціями та інституціями ринкової інфраструктури, органи місцевого самоврядування можуть реалізовувати муніципальні інвестиційні проекти і програми,

вирішувати першочергові проблеми муніципального розвитку, створювати умови для формування сприятливого підприємницького клімату і забезпечувати умови для розвитку середнього класу в регіоні за власністю.

Таким чином, ми можемо запропонувати місцевим органам влади низку заходів, які сприятимуть реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР) у рамках регіональних стратегій сталого розвитку України.

1. Інституційне зміцнення та підвищення ефективності управління (прозоре планування, моніторинг та звітність щодо реалізації стратегій сталого розвитку). Створення міжвідомчих робочих груп для координації дій між місцевими, регіональними та національними структурами.

2. Розвиток малого та середнього підприємництва (ЦСР 8, 9) за рахунок грантів, пільгового кредитування, субсидій, створення платформ для співпраці між підприємцями, інвесторами та науковцями. Впровадження механізмів державно-приватного партнерства для фінансування ключових проєктів. Розширення міжнародної співпраці для залучення грантів та інвестицій у проєкти сталого розвитку.

3. Розбудова та модернізація інфраструктури (ЦСР 9) транспортної, енергетичної (орієнтація на відновлювальні джерела енергії), цифрової та ін. для підвищення конкурентоспроможності регіонів.

4. Зменшення нерівності та боротьба з бідністю (ЦСР 1, 10), що передбачає сприяння рівному доступу до соціальних послуг, освіти та охорони здоров'я, особливо в сільській місцевості; розширення програм працевлаштування для вразливих категорій населення, зокрема молоді, жінок та людей з інвалідністю.

5. Запровадження місцевих проєктів щодо енергоефективних технологій та використання відновлювальних джерел енергії, рекультивація забруднених земель, впроваджувати сортування відходів на виконання ЦСР 7, 11, 13 – екологічна сталість та боротьба зі змінами клімату.

6. Реалізація освітніх програм з підвищення кваліфікації та перекваліфікації робочої сили відповідно до потреб сучасного ринку праці (ЦСР 4, 5). Стимулювання розвитку науково-технічних досліджень, особливо у сферах енергетики, екології та агропромислового комплексу.

9. Моніторинг та адаптація стратегій регіонального сталого розвитку до соціально-економічних змін і умов часу.

Ці заходи допоможуть місцевим органам влади краще інтегрувати ЦСР у свої стратегії, забезпечити сталий розвиток регіонів та покращити якість життя громадян.

На нашу думку, для реалізації програм сталого розвитку регіону потрібно враховувати усі вищезазначені рекомендації, що базуються на системі заходів щодо подолання адміністративних бар'єрів розвитку підприємництва, інформаційного забезпечення управління бізнесом, матеріально-фінансової підтримки підприємництва, розвитку інфраструктури для малого бізнесу, просування продукції місцевих підприємств тощо (рис. 3).

Отже, механізм забезпечення сталого розвитку на рівні регіону є комплексним та багатограним процесом, що вимагає інтеграції економічних, соціальних і екологічних аспектів для досягнення гармонійного розвитку територій. Ефективна реалізація цього механізму потребує активної участі всіх зацікавлених сторін, включаючи органи державної влади, бізнес, громадські організації та місцеві громади. Важливим є також створення сприятливого правового, фінансового та інституційного середовища, що стимулюватиме інвестиції та інновації, знижуватиме екологічні ризики і забезпечуватиме соціальну справедливість. Таким чином, забезпечення сталого розвитку на рівні регіону є основою для підвищення якості життя та економічної стабільності, що є запорукою успішного майбутнього для кожної території.

Також доцільно зазначити, що інформаційна підтримка та робота із засобами масової інформації охоплює заходи щодо створення системи забезпечення інформацією суб'єктів малого підприємництва, формування позитивної громадської думки про діяльність місцевої влади, активізації участі представників громадських об'єднань підприємців у роботі з питань розвитку малого підприємництва; вдосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємництва, впровадження спеціальних навчальних програм для вивчення основ підприємницької діяльності, залучення малих підприємницьких структур до розробки і реалізації науково-технічних: програм та інноваційних проєктів, здійснення заходів щодо залучення до підприємницької діяльності незайнятого населення, передусім молоді, жінок, інвалідів, військовослужбовців тощо.

Отже, у такий спосіб муніципальні органи влади можуть здійснювати реальну підтримку суб'єктів підприємництва, різних ініціатив, подальший розвиток яких дасть можливість збільшувати дохідну частину місцевих бюджетів, а це в свою чергу допоможе місцевій владі підтримувати дохідну частину домогосподарств, необхідну для входження до структури середнього класу (рис. 4).

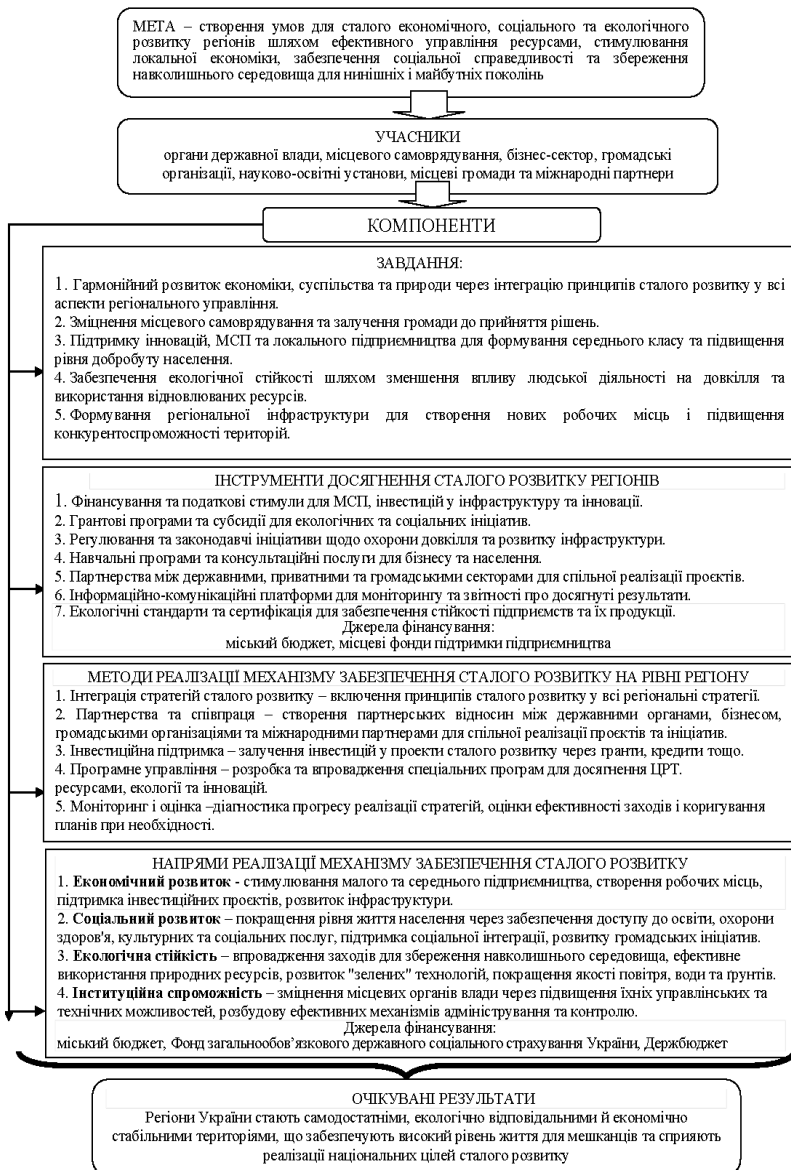

Рис. 3. Механізм забезпечення сталого розвитку України на рівні регіону

Джерело: розроблено авторами

Рис. 4. Концепція підтримки доходного статусу домогосподарств на рівні регіону

Джерело: розроблено авторами

Будь-який державний механізм передбачає розробку певної стратегії розвитку, яка б відповідала інтересам усього суспільства. Стратегічною метою будь-якої держави є економічне піднесення та процвітання країни. Проблеми трансформаційного періоду часто пов'язують зі специфікою вітчизняних умов, відсутністю досвіду, природною складністю трансформаційних процесів. Тому виникає необхідність в розробці Державної Концепції становлення середнього класу (рис. 5).

Державна концепція становлення середнього класу є ключовим елементом стратегії сталого розвитку України, оскільки середній клас є основою соціальної стабільності та економічного прогресу. Впровадження цієї концепції має забезпечити підвищення життєвого рівня громадян, розвиток малого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць та зменшення соціальної нерівності. Для її реалізації необхідно створити сприятливі умови для підприємництва, підвищити доступ до освіти та медицини, забезпечити ефективну систему соціальних гарантій і податкових стимулів. Однак успішне впровадження концепції потребує комплексного підходу, стабільності у державній політиці, активної участі приватного сектору та громадянського суспільства.

Рис. 5. Державна Концепція становлення середнього класу

Джерело: розроблено авторами

3. Шляхи вирішення проблеми та формування Стратегій сталого розвитку регіонів

Аналіз наявних інструментів сталого розвитку регіонів України дозволяє оцінити їх ефективність, виявити основні проблеми та можливості для вдосконалення стратегій на місцевому рівні, а також

визначити шляхи забезпечення інтеграції економічних, соціальних і екологічних аспектів розвитку. На основі проведеного дослідження сформулюємо існуючі проблеми сталого розвитку регіонів України (табл. 4).

Таблиця 4

Проблеми сталого розвитку регіонів України

Проблема	Опис
Невизначеність в управлінні	Відсутність чіткої координації між різними рівнями влади, що ускладнює інтеграцію стратегій та ефективне управління ресурсами на місцях.
Недостатність фінансових ресурсів	Обмеженість державного та місцевого бюджетів, що не дозволяє реалізувати масштабні проекти, необхідні для сталого розвитку.
Відсутність єдиного підходу та стандартів	На регіональному рівні часто не існує уніфікованих методик або стандартів для розробки та оцінки стратегій, що призводить до різноманіття підходів і зниження ефективності.
Низька інституційна спроможність	Недостатня кваліфікація місцевих органів влади та обмежений доступ до сучасних інструментів управління та моніторингу.
Суперечності між економічними і екологічними інтересами	Неузгодженість між економічними прагненнями (збільшення виробництва, залучення інвестицій) і вимогами щодо охорони навколишнього середовища.
Недостатнє залучення громади	Часто відсутність участі місцевих громад у процесах планування і прийняття рішень, що знижує ефективність реалізації стратегій і створює недовіру до влади.
Політична нестабільність і зміна пріоритетів	Зміна політичної ситуації на національному та місцевому рівнях може призводити до переписування або коригування стратегій, що затримує реалізацію планів.
Недосконалість системи моніторингу та оцінки	Відсутність ефективних механізмів для оцінки виконання стратегій, що ускладнює коригування заходів в разі необхідності.

Джерело: сформовано авторами на основі проведеного дослідження

Проведений аналіз дозволяє зрозуміти основні проблеми формування сталого розвитку в Україні та їхній вплив на ефективність реалізації Стратегій сталого розвитку регіонів. Ці проблеми вимагають комплексного підходу для формулювання і впровадження ефективних стратегій сталого розвитку на рівні регіонів України.

У вирішенні зазначених проблем ключовим є забезпечення можливостей для соціальних груп, які знаходяться нижче середнього рівня доходів, підвищити свій соціально-економічний статус та перейти до середнього класу. Це дозволить сформувати стабільний та економічно потужний середній клас в Україні. Важливо також визначити чіткі орієнтири для досягнення соціально-економічних стандартів європейського рівня, зокрема в таких сферах, як освіта, ринок праці, споживання, якість життя, а також зміцнення політичної та правової активності різних соціальних верств.

Показники державних соціальних гарантій, такі як прожитковий мінімум, межа малозабезпеченості, мінімальні рівні пенсій, стипендій, оплати праці та допомоги, є ключовими чинниками регулювання доходів і добробуту населення на регіональному рівні. Вони слугують основою для обґрунтування витратних статей бюджетів різних рівнів, визначення трансфертів та субвенцій. У контексті формування стратегій сталого розвитку регіонів України ці показники можна розглядати як невід'ємну частину системи державної політики, спрямованої на становлення середнього класу. Це питання набуває особливої актуальності для депресивних регіонів, де необхідно запроваджувати цільову адресну політику, орієнтовану на соціальний захист і розвиток середнього класу. Стратегія формування середнього класу повинна бути комплексною, з акцентом на запобігання зростанню бідності та створення можливостей для реалізації трудового потенціалу на місцевому рівні. Всі заходи мають бути спрямовані на створення ефективних умов для залучення людського капіталу в економічну діяльність, що забезпечить стабільні доходи та підвищить рівень життя середнього класу в регіонах.

На нашу думку, ці заходи можна об'єднати у систему, яка направлена на зростання чисельності середнього класу (табл. 5).

Запропонована система спрямована на вирішення ключових соціально-економічних завдань, таких як зростання чисельності середнього класу та скорочення рівня бідності серед населення. Створення умов для зайнятості, що є важливим фактором зниження ризику бідності для всіх соціальних груп. Основною перевагою цієї програми є її орієнтація на усунення причин проблем, а не лише їх наслідків, що робить її більш ефективною та реалістичною. Превентивні заходи включають реалізацію політики доходів, яка заохочує людей до володіння приватною власністю та сприяє їх економічній активності.

**Система соціально-економічних заходів зростання чисельності
середнього класу в Україні**

Напрями	Заходи щодо удосконалення механізму зростання середнього класу
Економічна політика у сфері забезпечення зайнятості	1) Забезпечення фінансування державних програм зайнятості випускників вищих навчальних закладів; 2) запровадження навчання підприємницьким навичкам для вікової групи старше 50 років, оскільки представники цієї цільової групи часто стикаються з перешкодами у відновленні зайнятості; 3) заохочення власників МСБ в інвестування освіти найманих працівників; 4) виділення державного фінансування у ті регіони, котрі займаються розробкою і проведенням програм професійної підготовки; 5) введення податкових пільг для тих осіб, котрі перебувають на випробувальному терміні на новому робочому місці.
Економічна політика на ринку праці	1) Забезпечення фінансування місцевими бюджетами проведення навчань по здійсненню професійної орієнтації та переорієнтації; 2) надання кваліфікованих консультаційних послуг по створенню малих підприємств і отриманні мікрокредитів, з навчанням необхідним навичками підприємницької діяльності; 3) відтворення механізму гарантованого першого робочого місця випускникам вищих навчальних закладів, котрі не мають досвіду роботи.
Економічна політика у сфері освіти	1) Забезпечення неформального підприємницького навчання (в секторах загальної, професійної та вищої освіти); 2) залучення бізнесу до співпраці з професійно-технічними і вищими навчальними закладами; 3) запровадження елементів навчання на робочому місці; 4) ліквідація розриву між результатами роботи системи освіти і потребами приватного сектора; 5) створення системи надання безкоштовних консультацій з приводу вибору майбутніх професій для випускників шкіл, на базі консалтингових агентств.

Реформування системи зайнятості серед малозабезпечених верств населення	1) Розроблення програм допомоги серед малозабезпечених верств населення з надання соціальних виплат на стимулювання їх трудової діяльності; 2) створення системи посередництва з боку державних та приватних інститутів у знаходженні роботи, наданні безкоштовних консультацій з приводу сучасних тенденцій на регіональних ринках праці; 3) створення системи стимулюючих психологічних заходів при входженні у трудовий процес за наявності тривалої перерви у трудовій діяльності, надання матеріальної допомоги при необхідності зміни місця проживання у зв'язку з переїздом на нове місце праці тощо.
Економічна політика у сфері зростання доходів	1) Створення механізмів для залучення працівників до участі у капіталі підприємства; 2) участь в міжнародних програмах, котрі відкривають широкий доступ до ринків праці розвинутих країн.

Джерело: складено авторами за даними^{24,25}

Для цього необхідно удосконалити політику доходів, яка повинна включати активізацію механізмів соціального партнерства; легалізацію доходів заможних громадян та власників підприємств; введення обов'язкових індивідуальних трудових контрактів із зазначенням реальної заробітної плати, незалежно від форми власності підприємства; індексацію заробітної плати у колективних договорах; недопущення порушень з боку роботодавців трудових угод з працівниками щодо своєчасної виплати за виконану роботу і її розміру; надання кредитів малозабезпеченим для придбання приватної власності, особливо у сільській місцевості. Діяльність, що сприяє підвищенню рівня доходів населення, повинна здійснюватися як на макроекономічному рівні, так і на регіональному. Адже саме низька заробітна плата заважає формуванню середнього класу за рівнем доходу. Ця економія як з боку

²⁴ Ковтуненко В. О. Державний механізм сприяння становленню середнього класу. *Актуальні проблеми сучасної науки і практики* : зб. тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. заочної конф. Черкаси : вид-во ТОВ «МАКЛАУТ», 2012. С. 8–10.

²⁵ Денисенко В. О., Опалько В. В. Шляхи розвитку середнього класу на регіональному рівні. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Science*. 2017. V (22). Issue: 131. P. 10–13.

роботодавців, так і з боку держави, призводить до відносного й абсолютного збідніння основної маси найманих працівників.

Оскільки від рівня соціально-економічного розвитку регіону значно залежать умови формування і розвитку середнього класу в ньому, є необхідним згладжування міжрегіонального дисбалансу у формуванні середнього класу за рахунок більш активного розвитку пасивних регіонів.

У соціально-економічній сфері активних регіонів необхідно залучати населення до організації власної справи та цільового вкладання вільних грошових коштів в альтернативні варіанти їхнього примноження: придбання об'єктів нерухомості, авто, депозити, акції, що дозволить отримувати додатковий дохід від власності.

Таким чином, стимулюючі заходи мають стати одним із ключових елементів механізму регіональних стратегій сталого розвитку, спрямованих на становлення середнього класу. Концепція розвитку середнього класу повинна бути розроблена та запроваджена на національному рівні як частина ідеології сталого розвитку, що має свідомо укорінитися серед населення.

Органи місцевої влади можуть відіграти важливу роль у виявленні специфічних проблем окремих регіонів та розробленні рекомендацій для їх вирішення, враховуючи місцеві особливості. Важливим інструментом у цьому процесі є введення до практики державного управління обов'язкового моніторингу ступеня самоідентифікації населення із середнім класом у розрізі регіонів. Результати такого моніторингу можуть слугувати індикатором соціальної стабільності та використовуватися для запобігання дестабілізаційним процесам.

Слід зазначити, що рівень соціальної напруги є тривожним, коли 40% громадян вважають, що вони живуть «нижче середнього», а критичний рівень досягається за умови, коли 65% людей оцінюють своє життя як незадовільне. Ці показники вказують на необхідність розроблення цільових заходів для посилення соціальної рівноваги в регіонах.

На основі проведеного дослідження, ми рекомендуємо Стратегії, які можуть бути застосовані місцевою владою регіонів України для забезпечення сталого розвитку.

1. Відновлення критичної інфраструктури, що охоплює розробку планів відбудови пошкодженої інфраструктури з акцентом на енергоефективність і стійкість. Використання відновлювальних джерел енергії та екологічно чистих технологій у процесі реконструкції.

2. Підтримка соціальної сфери та забезпечення доступу до якісних медичних, освітніх і соціальних послуг для внутрішньо переміщених

осіб (ВПО) та інших вразливих груп. Створення центрів реабілітації та соціальної інтеграції постраждалих від війни.

3. Розвиток місцевої економіки (економіки міста), що враховує підтримку малого та середнього бізнесу, особливо у сферах аграрного виробництва, переробної промисловості та послуг.

4. Стратегія екологічної стійкості та реалізація програм з відновлення природних ресурсів, очищення забруднених територій та управління відходами. Впровадження практик екологічного землекористування.

5. Стратегія інтеграції до європейських стандартів, яка передбачає гармонізацію регіональних стратегій розвитку з Цілями сталого розвитку ООН.

6. Стратегія співпраці з міжнародними організаціями для обміну досвідом і ресурсами.

7. Стратегія удосконалення управління, яка враховує основи підвищення прозорості та підзвітності місцевої влади. Розробка цифрових платформ для взаємодії влади з громадянами.

Кожна з цих стратегій повинна враховувати особливості конкретного регіону, масштаби руйнувань, потреби місцевого населення, а також можливості залучення ресурсів.

ВИСНОВКИ

Стратегії місцевої влади регіонів України відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку, адже саме на регіональному рівні відбувається інтеграція економічних, соціальних і екологічних компонентів. Проведений аналіз свідчить, що ефективність реалізації стратегій залежить від наявності чіткої координації між рівнями влади, достатнього фінансування та залучення сучасних інструментів управління.

Важливим аспектом є стимулювання формування середнього класу як основи економічної та соціальної стабільності. Для цього необхідно створювати сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій і підвищення якості людського капіталу. Пріоритетом також є впровадження адресної соціальної політики в депресивних регіонах для зменшення бідності та посилення економічної активності населення.

Важливими умовами досягнення сталого розвитку є впровадження прозорих механізмів моніторингу та оцінки, посилення участі громад у процесах прийняття рішень, а також узгодження регіональних стратегій із національними та глобальними цілями сталого розвитку.

Отже, для ефективної реалізації стратегій сталого розвитку необхідно забезпечити комплексний підхід, що включає політичну стабільність, фінансову підтримку, інноваційні підходи до управління та активну співпрацю між усіма зацікавленими сторонами.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються стратегії місцевих органів влади в регіонах України, спрямовані на забезпечення сталого розвитку. Особливу увагу приділено інтеграції економічних, соціальних та екологічних аспектів для сприяння збалансованому регіональному зростанню. У дослідженні визначено основні виклики, серед яких: несистемність управління, недостатність фінансових ресурсів та слабка інституційна спроможність, які перешкоджають ефективній реалізації ініціатив сталого розвитку.

Особливий акцент зроблено на важливості формування потужного середнього класу як основи регіональної стабільності та економічного зростання. У роботі підкреслено необхідність використання цільових інструментів, таких як податкові стимули, державно-приватне партнерство та цифрові технології, для покращення бізнес-клімату на місцевому рівні та створення робочих місць. Також наголошується на необхідності активного залучення громад до процесу прийняття рішень з метою підвищення прозорості та ефективності.

У статті пропонується комплексний підхід до моніторингу та оцінювання ефективності стратегій сталого розвитку, орієнтований на досягнення вимірюваних результатів. Результати дослідження підкреслюють важливість узгодження регіональних стратегій з національними та глобальними рамками, включаючи Цілі сталого розвитку (ЦСР). У висновках наведено рекомендації щодо покращення координації політик, розподілу ресурсів та співпраці зацікавлених сторін для досягнення довготривалої сталості та соціальної рівності у регіонах України.

Література

1. UNDP. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL : https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/strategiya-staloho-rozvytku-ukrayiny-do-2030-roku?utm_source=chatgpt.com
2. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
3. Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-derzhavnoi-strategii-rehionalnoho-rozvytku-na-20212-a940>

4. Кошелюк М. Стратегії розвитку територій потрібні навіть під час війни, але підходи до стратегування треба змінювати. URL : https://decentralization.ua/news/18944?utm_source=chatgpt.com

5. Вінницька міська рада. Працівників міської ради навчають, як працювати із Цілями сталого розвитку в міських стратегічних документах. URL : https://www.vmr.gov.ua/pratsivnykiv-miskoi-rady-navchaiut-iaak-pratsiuvaty-iz-tsiliamy-staloho-rozvytku-v-miskyykh-stratehichnykh-dokumentakh?utm_source=chatgpt.com

6. Crisis-hit Ukrainian city prepares for life after the war. URL : https://www.reuters.com/world/europe/crisis-hit-ukrainian-city-prepares-life-after-war-2024-07-24/?utm_source=chatgpt.com

7. Філіппов В.Ю., Нейков С.О., Янгулов Е.П. Стратегічні напрями сталого розвитку Одеської області до 2030 року. ECONOMICS. №2(72), 2024. С. 97-108. URL : https://economics.net.ua/files/archive/2024/No2/97.pdf?utm_source=chatgpt.com DOI: 10.15276/ETR.02.2024.11 DOI: 10.5281/zenodo.13901027

8. Київська обласна державна адміністрація. URL: <https://oda.kiev.ua>

9. Львівська обласна державна адміністрація. . URL: <https://www.oda.lviv.ua>

10. Одеська обласна державна адміністрація. URL: <https://odesa.gov.ua>

11. Харківська обласна державна адміністрація. URL: <https://kharkivoda.gov.ua>

12. Черкаська обласна державна адміністрація. URL: <https://ck-oda.gov.ua>

13. Державний комітет статистики України (Держкомстат України). Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

14. Міністерство енергетики України. Офіційний сайт. URL: <https://mpe.kmu.gov.ua/>

15. Фляшнікова А. Бідність і багатство в наукових теоріях і сучасних дослідженнях. URL: <http://www.politik.org.ua>

16. Денисенко В. О. Особливості формування середнього класу в Україні: регіональний аспект. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. №2 (06) . С. 108–114.

17. Денисенко В. О., Опалько В. В. Шляхи розвитку середнього класу на регіональному рівні. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Science*. 2017. V (22). Issue: 131. P. 10–13.

18. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. (52). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>.

19. Мірошніченко О., Щигорева В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. URL:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/108> DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-435-447>

20. Ларцев А.В., Ларцева О.М. Світовий досвід оподаткування малого бізнесу. Чотирнадцята всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/44-chotirnadsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/213-svitovij-dosvid-opodatkuvannya-malogo-biznesu>

21. Підтримка малого та середнього бізнесу у світі (огляд інструментів і політик). Європейський інформаційно-дослідницький центр. URL : <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28947.pdf>

22. Ковтуненко В. О. Державний механізм сприяння становленню середнього класу. *Актуальні проблеми сучасної науки і практики* : зб. тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. заочної конф. Черкаси : вид-во ТОВ «МАКЛАУТ», 2012. С. 8–10.

Information about the authors:

Opalko Viktoriia Viktorivna,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics
and International Economic Relations
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
81, Shevchenko boulevard, Cherkasy, 18031, Ukraine

Denysenko Viktoriia Oleksandrivna,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics
and International Economic Relations
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
81, Shevchenko boulevard, Cherkasy, 18031, Ukraine

Denysenko Viktor Serhiiovych,

Candidate of Physical and Mathematical Sciences,
Associate Professor at the Department of economics
and business modeling
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy
81, Shevchenko boulevard, Cherkasy, 18031, Ukraine